

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 338.1

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Покатаєва К.П., канд. екон. наук, доцент

Попкова К.О., канд. екон. наук

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. У статті обґрунтовано місце міжнародної науково-технічної інтеграції у стратегії інноваційного розвитку економіки України, розкрито роль та означено заходи державної підтримки міжнародного науково-технічного співробітництва, визначено основні напрямки формування інтеграційної складової державної науково-технічної стратегії.

Ключові слова: науково-технічне співробітництво, інтеграція, інноваційний розвиток, стратегія, державна підтримка, економічне зростання

The abstract. The place of the international scientific and technical integration into the strategy of innovative economic development in Ukraine is proved in the article, the role is opened and the state support actions of the international scientific and technical cooperation are designated, the basic directions of state scientific and technical strategy integration constituting formation are advanced.

Keywords: scientific and technical cooperation, integration, innovative development, strategy, state support, economic growth.

Постановка проблеми. На сучасному етапі становлення інформаційної економіки у контексті глобалізації світових інноваційних процесів, розвитку і поглиблення процесів інтернаціоналізації економічної та науково-технічної сфер, сучасних тенденцій до міжнародної спеціалізації і кооперації, обмеженості внутрішніх ресурсів великого значення для забезпечення інноваційного розвитку економіки країни при формуванні національної науково-технічної стратегії набуває інтеграційна складова. Ця складова, використовуючи переваги глобалізації та поєднуючи такі фактори як іноземний капітал, нові технології та вихід на світові ринки, має забезпечити синергетичний ефект реалізації названої стратегії. Особливе місце міжнародної науково-технічної інтеграції у стратегії інноваційного розвитку економіки країни зумовлюється також необхідністю подолання техніко-технологічного відставання й отримання додаткових джерел інтелектуальних ресурсів, потребою рівноправного включення до системи міжнародного поділу праці для прискорення інтенсивного економічного зростання за рахунок науково-технічних факторів.

Разом із тим, проблема вдосконалення і підвищення ефективності державної політики у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва країни з урахуванням її інтеграційних пріоритетів, як невід'ємної складової механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку національної економіки, сьогодні є недостатньо науково розробленою, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання наукового обґрунтування стратегії інноваційного розвитку й ефективної реалізації науково-технічного потенціалу країни, а також проблеми використання переваг міжнародного науково-технічного співробітництва для вирішення завдань національного розвитку останнім часом перебувають у колі наукових інтересів і знаходять відображення у дослідженнях багатьох учених, серед яких В. Александрова, С. Архієреєв, Ю. Бажал, Є. Балицький, М. Бутко, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Данько, І. Кузнєцова, О. Ляшенко, Ю. Макогон, Б. Патон, В. Семиноженко, Т. Тарасенко, В. Ходикіна, О. Шевченко та інші [1-8].

Невирішені складові загальної проблеми. Утім, незважаючи на значну вивченість проблем нарощування й ефективної реалізації національного науково-технічного потенціалу, використання переваг міжнародної співпраці у науково-технічній сфері для вирішення завдань розбудови економіки України, обґрунтованою є потреба в удосконаленні механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку національної економіки та підвищенні ефективності державної політики у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва України з урахуванням її інтеграційних пріоритетів. Зокрема, існує гостра необхідність у вивченні і використанні іноземного досвіду у сфері залучення держави й її суб'єктів до практики здійснення міжнародного науково-технічного співробітництва з розробки спільних і глобальних теоретичних і прикладних питань інноваційного розвитку, як окремих країн і регіонів, так і всього світового співтовариства.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є обґрунтування інтеграційної науково-технічної складової стратегії інноваційного розвитку та визначення заходів державної підтримки міжнародного науково-технічного співробітництва України.

Викладення основного матеріалу дослідження. В умовах інтернаціоналізації світового господарства і глобалізації наукових і технічних досягнень великого значення набуває використання переваг міжнародного науково-технічного співробітництва у процесі реалізації стратегії інноваційного розвитку України, що забезпечує найефективніше включення до системи світового господарства, використання додаткових джерел для вирішення національних завдань соціально-економічного і науково-технічного розвитку. При цьому ефективність використання переваг міжнародної науково-технічної інтеграції першочергово залежить від наявності комплексу зовнішніх і внутрішніх передумов, серед яких тенденції розвитку світової науково-технічної сфери, характер функціонування і потенціал національного науково-технічного комплексу, а також стратегії внутрішньо- та зовнішньоекономічного розвитку держави.

З огляду на те, що науково-технічні фактори сьогодні складають підґрунтя інтенсивного економічного зростання кожної держави, у сфері науки, техніки й інновацій розгортається ще гостріша конкурентна боротьба ніж безпосередньо в економічній сфері. Тому науково-технічне співробітництво на сучасному етапі розглядається державами, з одного боку, як важливе джерело отримання інтелектуальних знань і наукомістких продуктів, а з іншого – як можливість зміцнення конкурентних позицій на світовому ринку на основі цих знань. При цьому міжнародне науково-технічне співробітництво стає важливим фактором прискорення національного економічного зростання і подолання технологічної відсталості лише в тому разі, коли стратегія держави спрямована на використання його результатів для створення власного високо розвинутого потенціалу у сфері науки і техніки, що має високу конкурентоздатність і на світовому ринку.

Активізація і підвищення ефективності міжнародного науково-технічного співробітництва країн пов'язані, передусім, з посиленням ролі держави у цьому процесі, реалізацією комплексної стратегії міжнародної взаємодії у сфері науки і техніки. Функції держави у цій сфері мають визначатись необхідністю формування сприятливих умов для активізації й ефективного здійснення міжнародного науково-технічного співробітництва країни, реалізації різнобічного і глибокого її включення до міжнародної науково-технічної й інноваційної сфери, а головні цілі державної політики – передбачати підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках, збільшення експорту наукомісткої і високотехнологічної продукції, регулювання технологічного обміну, скорочення технологічної відсталості країни тощо.

Інтеграційна складова науково-технічної стратегії України має передбачати формування державою умов для реалізації національних науково-технічних інтересів з можливістю більш вільного доступу до наукових і технічних досягнень інших країн, об'єднання національних ресурсів з ресурсами різних країн для вирішення спільних проблем, забезпечення спеціалізації і кооперації при проведенні НДДКР, упровадженні їх результатів тощо. Крім того, міжнародна орієнтація національної науково-технічної стратегії зумовлюється необхідністю активізації процесу приєднання України до світового наукового співтовариства і вступу до світового ринку технологій, пошуку у ньому

ніш та їх засвоєння, зміни специфіки зовнішньоекономічних зв'язків і національних пріоритетів шляхом їх перенесення до сфери інноваційно-орієнтованих високотехнологічних виробництв. Отже, можливості реалізації комплексної стратегії міжнародного науково-технічного співробітництва України з країнами світу, активізація і підвищення результативності цієї взаємодії на пряму детермінуються роллю держави в цьому процесі й дієвістю державних комплексних заходів у цій сфері. Останні, на наш погляд, мають розроблятися і впроваджуватися за двома взаємодоповнюючими напрямками – реформування внутрішніх умов функціонування національної інноваційної сфери на засадах закладення національної науково-технічної стратегії в основу діяльності всіх державних структур і вдосконалення умов здійснення міжнародного науково-технічного співробітництва з урахуванням геополітичних і гео економічних пріоритетів України – й забезпечувати вирішення питань удосконалення організаційно-правового забезпечення науково-технічної сфери, збалансування системи її фінансування, розвитку інноваційної інфраструктури, надання адміністративної підтримки, поглиблення інтеграції інтелектуального і промислового капіталу тощо.

Разом з тим, за незмінності сформованих стратегічних цілей і завдань науково-технічного співробітництва механізм здійснення цього процесу потребує оперативного коригування для адекватного реагування на вплив нових чинників і динамічні флуктуації національного, регіонального й глобального технологічного просторів. Тому можливості досягнення стратегічних пріоритетів та ефективна реалізація національної політики у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва зумовлюють доцільність ітеративного підходу до вдосконалення методів і форм взаємодії на кожній стадії національного розвитку з урахуванням міжнародних політичних та економічних змін.

Висновки. Таким чином, для прискорення й інтенсифікації економічного зростання економіки України важливого значення набуває процес міжнародної науково-технічної інтеграції, місце якого у стратегії інноваційного розвитку визначається необхідністю подолання несприятливих наслідків ізоляції держави від світового науково-технічного співтовариства, максимального використання переваг міжнародної кооперації і спеціалізації у галузі науки, техніки й інновацій для розвитку національної науково-технічної й економічної сфер. Усебічне використання переваг міжнародної науково-технічної інтеграції на підґрунті комплексної державної підтримки забезпечить досягнення високої ефективності економічного розвитку України, заснованого на науково-технічних факторах.

Література

1. **Архієреєв С.** Розвиток трансферу технологій як необхідна передумова інтеграції України у світову економіку / С. Архієреєв, Т. Тарасенко – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Oktober/7.htm>
2. **Балицький Є. В.** Використання міжнародного досвіду для удосконалення управління науковими дослідженнями та інноваціями з боку держави / Є. В. Балицький // Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність : матеріали VI (XVIII) всеукр. наук.-практ. конф. – Київ : НТУУ «КПІ», – 2010. – С. 12.
3. **Бутко М. П.** Регіональна складова інноваційного розвитку в умовах інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур / М. П. Бутко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/17_SSN_2007/Economics/22292.doc.htm
4. **Бажал Ю. М.** Інноваційний розвиток економіки та напрями його прискорення : наукова доповідь / Ю. М. Бажал, І. В. Одошок, М. С. Данько, О. О. Лапко, В. П. Александрова. – К., 2002. – 80 с.
5. **Ляшенко О. М.** Міжнародне науково-технічне співробітництво в умовах глобалізації : сучасні тенденції та напрями перспективних досліджень / О. М. Ляшенко, Т. І. Слободян // Інноваційна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/inek/2010_3/16.pdf
6. **Кузнєцова І. С.** Розбудова ефективної національної інноваційної системи України : концептуальні основи стратегії та першочергові задачі державної політики в контексті формування конкурентоспроможної економіки : науково-аналітична записка // ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» / І. С. Кузнєцова та ін. – К., 2008. – 14 с.

7. **Ходькина В. В.** Международные интеграционные приоритеты национальной научно-технической стратегии Украины / В. В. Ходькина // Вісник технологічного університету Поділля. – 2004. – № 4. – Ч. 1. – Том 2. – С. 201-205.

8. **Шевченко О. О.** Вплив євроінтеграційного курсу України на стан і перспективи інноваційного розвитку національної економіки / О. О. Шевченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5. – С. 110-119.

Стаття надійшла: 04.12.2011 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Міщенко В.А.

УДК 338.24.021.8

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ДЕРЖАВНИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Лук'янихін В.О., канд. екон. наук, доцент

Лук'янихіна О.А., канд. екон. наук, доцент

Теліженко О.М., доктор екон. наук, професор

Циганенко О.В.

Сумський державний університет

Анотація. У статті розглянуто теоретико-методологічні підходи формування соціо-еколого-економічних стратегій розвитку міських територій. Запропоновано загальні принципи їх розробки та основні науково-організаційні принципи територіального розвитку. Встановлено цільові орієнтири, які можуть бути виражені в інтегральних показниках розвитку міських територій. Запропоновано принципи напрямів діяльності та завдання кожної складової соціо-еколого-економічного розвитку міських територій.

Ключові слова: соціо-еколого-економічні стратегії, інтегральний показник розвитку, міська територія, принципи територіального розвитку.

The abstract. The theoretical-methodological approaches of formation the social - ecological - economical development strategies of urban territories are considered in the article. The general principles of their working out and the basic scientifically-organizational principles of territorial development are offered. The target reference points which can be expressed in the integrated indicators of urban territories development are established. The basic directions of activity and a problem of each component of the urban territories social - ecological - economical development are offered.

Keywords: social - ecological - economical strategy, integrated indicator of development, urban territory, principles of territorial development.

Постановка проблеми. Розробка соціо-еколого-економічних стратегій розвитку міських територій нині є одним з найважливіших завдань, які постають перед органами місцевого самоврядування та управління.

Мета розробки державних стратегій розвитку міських територій – забезпечення високої якості життя нинішнього і майбутніх поколінь шляхом збалансованого соціо-еколого-економічного розвитку, забезпечення можливості відтворення навколишнього природного середовища, раціонального використання природноресурсного потенціалу міської території, забезпечення здоров'я людини, її екологічної та соціальної захищеності. Питання пов'язані з розробкою стратегій соціо-еколого-економічного розвитку міських територій потребують значної уваги, особливо в умовах сьогодення, коли відбуваються структурні зміни в економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні положення, методологічні та методичні основи формування стратегій територіального розвитку висвітлені в роботах